

УДК 65.01 (075.8)

ДЕЗОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕКОЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ОЗНАКИ ТА ПРИЧИНИ

Г.В. Козаченко, д.е.н., професор

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, Полтава, Україна

В.В. Вахлакова, к.е.н.

Донбаський державний технічний університет, Лисичанськ, Україна

Козаченко Г.В., Вахлакова В.В. Деорганізація безпеко-забезпечувальної діяльності підприємства: ознаки та причини.

У статті показано, що безпекозабезпечувальна діяльність підприємства має здійснюватися за правилами та взаємодіями, що описано у спроектованій системі економічної безпеки підприємства, яка знаходить реальне втілення у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства шляхом об'єктивізації системи. Надано опис спроектованої та об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства, показано принципово різний характер цих систем («жорстка» та «м'яка», відповідно). Описано причини відхилень об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства від спроектованої. Показано, що такі відхилення мають стійкий характер і є головною причиною дезорганізації у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства. Надано ознаки дезорганізації безпекозабезпечувальної діяльності підприємства та описано її масштаб.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, безпекозабезпечувальна діяльність, дезорганізація, система економічної безпеки, ознака, масштаб

Козаченко А.В., Вахлакова В.В. Деорганізація діяльності підприємства по обеспечению экономической безопасности: признаки и причины.

В статье показано, что деятельность предприятия по обеспечению экономической безопасности должна осуществляться по правилам и взаимодействиям, описанным в спроектированной системе экономической безопасности предприятия, которая находит реальное воплощение в деятельности предприятия по обеспечению экономической безопасности путем объективизации системы. Представлено описание спроектированной и объективизированной системы экономической безопасности предприятия, показан принципиально разный характер этих систем («жесткая» и «мягкая», соответственно). Описаны причины отклонений объективизированной системы экономической безопасности предприятия от спроектированной. Показано, что такие отклонения имеют устойчивый характер и являются главной причиной дезорганизации деятельности предприятия по обеспечению экономической безопасности. Представлены признаки дезорганизации деятельности предприятия по обеспечению экономической безопасности предприятия и описан ее масштаб.

Ключевые слова: предприятие, экономическая безопасность, деятельность, обеспечение, дезорганизация, система экономической безопасности, признак, масштаб

Kozachenko G.V., Vahlakova V.V. Disorganization of enterprise's security-providing activity at an enterprise: attributes and reasons.

There is considered in the article that security-providing activity of the enterprise should be provided with rules and interactions that are described in designed system of enterprise economic security. Such system is implemented in enterprise's security-providing activity by embodiment. Description of designed and embodied systems of enterprise economic security is shown. Different character of such two systems ("hard" and "soft") is considered. Reasons of deviation of enterprise's economic security embodied system from designed system are described. It is shown that such deviations are stable and are the main reason of disorganization in enterprise's security-providing activity. Attributes of disorganization in enterprise's security-providing activity are considered. Scale of such disorganization is described.

Keywords: enterprise, economic security, security-providing activity, disorganization, system of economic security, attribute, scale

Економічна безпека підприємства, незалежно від того, як вона розглядається (стан, потреба, здатність підприємства, умова його діяльності, характеристика (умов діяльності підприємства або діяльності підприємства [1]), є результатом його безпекозабезпечувальної діяльності.

Безпекозабезпечувальна діяльність є новим видом діяльності підприємства. Її виникнення зумовлено ускладненням умов діяльності сучасних підприємств, усвідомленням важливості для їхньої діяльності економічної безпеки, необхідністю її забезпечення на постійній системній основі, для чого необхідні відповідні дії та ресурси (фінансові, інтелектуальні).

Безпекозабезпечувальна діяльність, як і будь-який від діяльності підприємства, випробовує мультиплікативний вплив значної сукупності різноманітних чинників, який викликає різноманітні процеси в такій діяльності, що первинно до неї не закладалися, мають переважно негативний характер і дуже несприятливі для підприємства в цілому наслідки.

Одним з таких чинників є дезорганізація діяльності підприємства та управління ним, яка негативно впливає не лише на перебіг та результати безпекозабезпечувальної діяльності підприємства, а і на перебіг та результати діяльності підприємства в цілому. Але незважаючи на серйозний вплив дезорганізації на діяльність підприємства та її результати, дослідження дезорганізації (природа, характер, вияви, причини, форми та характер впливу, способи протидії тощо) поки ще перебувають на стадії становлення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Вихідним тлумаченням дезорганізації (діяльності підприємства та управління ним) слід вважати тлумачення А.І. Пригожина, основоположника вивчення цього явища у сучасному менеджменті: дезорганізація як похідна від організації є порушеннями правил порядку (міри взаємовідносин між встановленими правилами та нормами, між планованим та

спонтанним, що забезпечує життєдіяльність системи [2], які зумовлені порушенням якості взаємодії між елементами підприємства та управління ним, що розглядаються як відкрита система [2].

Дослідження дезорганізація діяльності підприємства та управління ним дотепер не отримали широкого розповсюдження. Деяким відгалуженням цього дослідження є вивчення патології у менеджменті (наукові праці російських вчених О.М. Цветкова, О.Ю. Плешакової, С.І. Кордона, С.В. Комарова [4-6]). Але патологія у менеджменті (зміни негативного характеру у виконанні різноманітних робіт, що у сукупності становлять собою зміст функцій управління підприємством) за певних умов створює передумови для дезорганізації діяльності та управління підприємством. І тут ще неясно, що має вивчатися першим: дезорганізація діяльності та управління підприємством та патології, що її зумовили, або навпаки, патології у менеджменті та їхній наслідок дезорганізація діяльності та управління підприємством.

Вважаємо за доцільне дотримуватися першого напрямку з числа зазначених у дослідженні дезорганізації діяльності підприємства та управління ним. Причому, дослідження дезорганізації діяльності підприємства та управління ним у цілому є складним через його масштабність, починати необхідно з дослідження дезорганізації в окремих видах діяльності підприємства. У статті таким видом вибрано безпекозабезпечувальну діяльність підприємства як новий вид, теоретичні та прикладні аспекти якої тільки закладаються.

Метою статті є розгляд сутності, причин, ознак та наслідків дезорганізації безпекозабезпечувальної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Будь-яке підприємство діє відповідно по поставленій меті (або системи цілей), для чого здійснює свою діяльність. У загально-філософському сенсі діяльність розглядається як дії суб'єкта, які дозволяють йому взаємодіяти з оточуючим середовищем. Тоді діяльність підприємства у загальному вигляді можна розглядати як дії різноманітного характеру, які виконуються підприємством у взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища для досягнення поставлених цілей, задоволення власних інтересів та виходячи з мотивів керівників та власників підприємства.

Різнманітні дії, які виконуються підприємством у взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища для досягнення поставлених цілей, задоволення власних інтересів і у сукупності складають його діяльність, дуже різноманітні за характером, тривалістю, витратами ресурсів різних видів. Тому, як і будь-яка сукупність елементів, сукупність дії підприємства, з яких, власне і складається діяльність підприємства, доцільно певним чином

упорядкувати. Якщо таке упорядкування виконати за ознакою характеру змісту дій та їхньої цільової спрямованості, то в діяльності підприємства виділяють такі види діяльності:

- маркетингова діяльність, яку складають дії з постійного моніторингу ринку та його кон'юнктури, оцінювання конкурентоспроможності (продукції та підприємства), вимог та запитів споживачів, створення та підтримування каналів просування продукції та її реклами;
- виробнича діяльність, яку складають дії з виготовлення продукції певної номенклатури і асортименту з урахуванням наявності виробничої потужності та ресурсного забезпечення;
- шефмонтажні послуги та післяпродажний сервіс продукції (здійснюються для складних видів продукції переважно виробничого призначення);
- інноваційна діяльність, яку складають дії з виконання науково-технічних розробок (виконується лише на великих підприємствах, що випускають унікальну продукцію), конструкторської та технологічної підготовки для запуску у виробництво нових видів продукції та освоєння нових технологій;
- інвестиційна діяльність, складають дії з вибору об'єктів інвестування, розроблення інвестиційних проєктів, їхнього здійснення та пошуку джерел інвестицій.

Виділення сукупності дій певної спрямованості, що виконується на підприємстві для досягнення поставленої меті або виконання певних завдань, триває дотепер. І підтвердженням цього є виникнення безпекозабезпечувальної діяльності підприємства, яку становлять дії з оцінювання економічної безпеки підприємства, розроблення та виконання заходів для забезпечення його діяльності. Виконувати ці дії має спеціально створений структурний підрозділ підприємства.

Перш, ніж здійснювати безпекозабезпечувальну діяльність підприємства, необхідно спроектувати систему економічної безпеки підприємства.

Наявні у свідомості уявлення про економічну безпеку підприємства, які сприйнято в управлінні підприємством (тлумачення поняття, його атрибут (стан, умова діяльності, спроможність, характеристика тощо), вибраний підхід до забезпечення (захисний, ресурсний, діяльнісний, гармонізаційний або вузькофункціональний), суб'єкти, об'єкти та способи захисту (якщо вибрано найпоширеніший захисний підхід), основні принципи та закономірності забезпечення), для подальшого використання мають бути певним чином структуровані, формалізовані та упорядковані, що надає можливість створити уявлення про економічну безпеку підприємства та її забезпечення, і для подальшого поширення візуалізовані. Ці дії

виконуються у ході проектування системи економічної безпеки підприємства.

З онтологічних позицій система економічної безпеки підприємства у загальному вигляді становить собою комплекс взаємопов'язаних підсистем та елементів, дії яких у сукупності забезпечують економічну безпеку підприємства.

Систему економічної безпеки від інших систем підприємства відрізняють специфічні властивості, що виявляються у взаємодії її підсистем та елементів, а також характері їхніх комунікацій.

Система економічної безпеки підприємства, будучи породженням людської думки та праці, за специфічними властивостями є штучно створюваною, абстрактною, описовою, антропоною системою, що показано у [1].

Така система дозволяє упорядкувати дії щодо забезпечення економічної безпеки підприємства. Її використання у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства здійснюється шляхом об'єктивізація системи, яка дозволяє абстрактне структуроване уявлення про систему економічної безпеки перетворити на конкретні дії керівників підприємства, фахівців з управління та з економічної безпеки. Їхні дії, що мають здійснюватися відповідно до спроектованої системи економічної безпеки у межах встановленої компетенції, комунікацій, способів взаємодії за ієрархією та гетерархією, мають забезпечити економічну безпеку підприємства. Але для цього мають виконуватися такі вимоги:

- при проектуванні системи економічної безпеки підприємства необхідно дотримуватися принципів та правил системного проектування, правильно використовувати його методи та технології;
- систему економічної безпеки необхідно проектувати для конкретного підприємства з урахуванням таких її особливостей як вид та умови діяльності, якість менеджменту та персоналу, професійні та особистісні особливості керівників та власників;
- при проектуванні системи економічної безпеки підприємства мають бути враховані основні вимоги саме до таких систем (викладено в [1]).

Зрозуміло, що для перевірки дотримання наданих вимог необхідні свої критерії.

Якщо виходити з визначення змісту дезорганізації за А.І. Пригожиним (порушення правил порядку внаслідок порушення якості взаємодії між елементами підприємства, що розглядається як відкрита система), то тоді спроектована система економічної безпеки підприємства якраз і уособлює у собі ці правила та якість взаємодії, які мають бути об'єктивізовані (тобто мають знайти реальне втілення) у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства, суб'єктом якої на підприємстві виступає структурний підрозділ з економічної безпеки. І саме незбіг спроектованої та об'єктивізованої систем економічної безпеки підприємства є джерелом дезорганізації безпекозабезпечувальної діяльності підприємства, яка залежно від

масштабу може або спричинити деяке погіршення її результатів, або зруйнувати цей вид діяльності на підприємстві.

Незбіг спроектованої та об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства зумовлений принципово різним характером цих систем. Саме завдяки цьому повністю подолати дезорганізацію у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства неможливо, вона завжди буде присутньою, але інша справа, в якому масштабі.

Спроекована система економічної безпеки підприємства є «жорсткою» системою, оскільки вона створюється у межах функціонального системного мислення, де функції та завдання системи зрозумілі, а результативність системи визначається якістю її функціонування, яка, у свою чергу, вирішальною мірою залежить від пошуку та реалізації найефективніших рішень. Передбачається, що у таких системах є щось таке, що надає їм цінності, а тому фахівці з економічної безпеки спільно з фахівцями інших структурних підрозділів підприємства мають обов'язково втілювати їх у безпекозабезпечувальну діяльність.

«Жорсткість» притаманна будь якій спроектованій соціально-економічній системі, адже вона зумовлена певними припущеннями, зокрема такими:

- поведінка всіх керівників та управлінців підприємства підкоряється цілям його діяльності та інтересам підприємства, а конфлікти інтересів (інтереси співробітника переважають над інтересами підприємства, через що можливі такі дії працівника, що йдуть йому на користь, але шкодять підприємству) відсутні;
- поведінка керівників та співробітників підприємства відповідає нормам чинного законодавства, правилам та регламентам внутрішньокорпоративних документів та стандартам корпоративної культури підприємства;
- між керівниками та співробітниками, між співробітниками підприємства існують лише формальні (ділові) відносини, які визначаються змістом їхніх посадових інструкцій та виконуваних робіт в межах встановленої компетенції.

Проте такі припущення повною мірою практично не виправдовуються. І це стосується не лише системи економічної безпеки підприємства. Адже відносини співробітників підприємства, що мають неформальний характер, їхню поведінку, яка зумовлена їхніми особистісними якостями, врахувати при проектуванні будь-якої соціально-економічної системи підприємства неможливо (особливо яскраво це виявляється на мікрорівні). А у реальній безпекозабезпечувальній діяльності між структурними підрозділами та посадовими особами підприємства існують не лише зв'язки, що передбачені системою економічної безпеки, спектр таких відносин значно ширший.

Спроектвана система економічної безпеки підприємства лише у проєкті є «жорсткою». А ось об'єктивізовану систему економічної безпеки підприємства, функціонування якої у практиці діяльності підприємства виявляється у вигляді безпекозабезпечувальної діяльності підприємства, є всі підстави вважати антропоною системою, а значить, і активною (або, за П. Чекландом (P. Checkland), «м'якою» системою [7,8]). В об'єктивізованій системі економічної безпеки (тобто в реальній безпекозабезпечувальній діяльності підприємства) дії, що передбачені спроектованою системою, виконують конкретні співробітники зі своїми баченням, уявленнями, оцінками та ставленням до подій у забезпеченні економічної безпеки підприємства, до вимог, правил та практик, які прийнято у безпекозабезпечувальній діяльності.

Визнання об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства «м'якою» системою дозволяє адаптувати її функціонування з використанням методології вивчення «м'яких» систем до складних та заплутаних ситуацій в оцінюванні та забезпеченні економічної безпеки підприємства, виникнення яких не можна або дуже складно передбачити у проєктованій системі, так само як і врахувати професійні та особистісні особливості керівників та фахівців підприємства.

Визнання об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства активною системою одночасно означає визнання переважання у його безпекозабезпечувальній діяльності процесів, які складно (а іноді неможливо) формалізувати та структурувати, а, отже, відобразити у проєктованій системі, визнання можливості існування кількох інтерпретацій результатів функціонування системи та її здатності, за П. Чекландом, свідомо надавати недостовірну інформацію і свідомо не виконувати плани або завдання. Ці особливості об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства надають підстави визнати її живою динамічною системою, що існує в розвитку, в процесі змін, тобто такою, як вона реально існує, без значної кількості спрощень та допущень і, як наслідок, розглядати безпекозабезпечувальну діяльність підприємства в межах еволюційно-популяційного підходу (H.R. Maturana, F.G. Varela) [9].

Визнання об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства активною живою динамічною системою надає підстави визнати ймовірність появи у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства помилок, відхилень (свідомих або неусвідомлених, в міру уявлень керівників, власників та співробітників підприємства) в логіці дій та поведінки, порушення рівноважності, або, принаймні, права на них.

Виходячи з цього, у практиці безпекозабезпечувальної діяльності необхідно враховувати, що у реальному житті можуть

виникати ситуації, які суперечать принципам спроектованої системи економічної безпеки підприємства та діям співробітників у межах функції системи, а, за [3], поведінка працівників підприємства спрямована, перш за все, на задоволення власних інтересів та потреб, тобто визнати відхилення об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства від спроектованої. Такі відхилення мають стійкий характер і є головною причиною дезорганізації у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства.

Відхилення об'єктивізованої системи економічної безпеки від спроектованої і, відповідно, дезорганізація у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства можуть викликати причини, які у загальному вигляді можна сформулювати в такий спосіб:

- невідповідність спроектованої системи економічної безпеки особливостям діяльності підприємства (розмір, вид діяльності, ставлення керівників та власників підприємства до економічної безпеки, якість фахівців з економічної безпеки, взаємодія підрозділів підприємства із забезпечення економічної безпеки тощо), тобто порушення принципу відповідності при проєктуванні системи;
- низька якість спроектованої системи економічної безпеки підприємства (наприклад, помилки у виборі функцій, формуванні переліку робіт, що складають їхній зміст, формуванні інформаційних зв'язків системи економічної безпеки з іншими підсистемами управління підприємства тощо);
- суттєві помилки при об'єктивізації спроектованої системи економічної безпеки підприємства (наприклад, помилки при визначенні компетенцій структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки та інших структурних підрозділів підприємства, його комунікацій з іншими структурними підрозділами щодо забезпечення економічної безпеки підприємства);
- неповне, неякісне або несвоєчасне виконання робіт фахівцями підприємства, що складають зміст функцій системи економічної безпеки підприємства, внаслідок таких причин:
- низька управлінська та виконавча культура на підприємстві, що призводить до недотримання правил, процедур та послідовності виконання робіт;
- зневажливе ставлення персоналу підприємства до рекомендацій служби економічної безпеки та безвідповідальне ставлення до їхнього виконання через відповідне ставлення до забезпечення економічної безпеки підприємства його керівництва (адже стосовно будь-якого явища або процесу в діяльності підприємства його фахівці свідомо або неусвідомлено копіюють ставлення керівництва);

— відсутність необхідних знань, навичок, досвіду та кваліфікації для повного і своєчасного виконання робіт, що передбачено функціями системи економічної безпеки підприємства і, відповідно, компетенцією структурного підрозділу з економічної безпеки, а також щодо комунікацій з іншими структурними підрозділами щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.

Дезорганізація безпекозабезпечувальної діяльності підприємства суттєво зменшує її якість, змінює її сенс та зміщує акценти в ній, викликає дисфункції об'єктивізованої системи (суттєві збої у виконанні функцій системи), внаслідок чого безпекозабезпечувальна діяльність підприємства здійснюється у певному відриві від спроектованої системи, який з часом, якщо не вжити відповідних заходів, буде збільшуватися.

Якщо відхилення об'єктивізованої системи економічної безпеки від спроектованої є значними і постійно повторюваними, аж до закріплення у неформальних правилах поведінки на підприємстві, то такі відхилення спроможні зруйнувати безпекозабезпечувальну діяльність підприємства, перевернути її зміст та зрештою призвести до її повної трансформації у свою протилежність – загрозу економічній безпеці підприємства.

Про наявність дезорганізації діяльності підприємства та управління ним можна судити за певними її виявами. Вони різноманітні, їх описано, наприклад, у [10-12]. Виходячи з цих напрацювань, ознаками дезорганізації безпекозабезпечувальної діяльності підприємства слід вважати такі:

- запізнення рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємства, що призводить до її послаблення;
- невиконання, неповне або несвоєчасне виконання рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємства;
- відсутність інформації або спотворене уявлення на верхніх рівнях ієрархії управління про реальний стан економічної безпеки підприємства;
- надмірний централізм у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства (прийняття рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємства винятково на верхніх рівнях ієрархії управління без врахування з цього приводу думок фахівців з економічної безпеки підприємства);
- часті випадки прийняття рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємства на базі невірної, спотвореної або неповної інформації (посадові особи, що ухвалювали такі рішення, навіть не підозрювали про таку якість інформації і перебували в упевненості, що інформація є такою, що відповідає їх вимогам);

— розрив у ланцюжку «цілепокладання – конкретні завдання – контроль виконання – результати виконання» (особливо негативним є розрив між першою та другою ланкою, оскільки у цьому випадку працівники підприємства мають смутне уявлення про те, що, коли і як вони мають робити, особливо, якщо ці завдання з певної причини виходять за межі їхньої компетенції).

Надані ознаки не вичерпують усього можливого їхнього переліку, але надають змогу зрозуміти, що такі ознаки мають місце у діяльності практично всіх організацій (підприємств, установ, вишів, медичних закладів тощо), а тому їхні співробітники стикаються з наявністю дезорганізації. Але у кожному виді діяльності (і безпекозабезпечувальна діяльність підприємства не є винятком) ці ознаки, єдині за формою, наповнені конкретним змістом, що відображає сутність дій працівників за певним видом діяльності.

Вияв зазначених ознак дезорганізації безпекозабезпечувальної діяльності підприємства поки ще не можна описати кількісно, можна лише за результатами певних процедур (наприклад, управлінське консультування, аудит безпекозабезпечувальної діяльності підприємства) констатувати їхню наявність та глибину вияву. Щоправда, опосередковано виміряти (встановити міру) дезорганізації безпекозабезпечувальної діяльності можна за результатами оцінювання явних (наприклад, зменшення прибутку) або прихованих (недоотримання прибутку) збитків підприємства. Проте цю проблему ще необхідно розв'язувати.

Явище дезорганізації практично завжди має місце в діяльності будь-якого підприємства, у діяльності будь-якого його структурного підрозділу, у будь-якому виді діяльності підприємства. Інша справа, чим викликане це явище у зазначених сферах і яким є масштаб дезорганізації.

Масштаб дезорганізації діяльності підприємства та управління ним є тією її характеристикою, яка поки ще належного вивчення не отримала. Є лише загальні уявлення про цю характеристику. У загальному вигляді опис масштабу дезорганізації діяльності надав А.І. Пригожин від розхитування системи до її руйнування [2]. Інший підхід до опису масштабу дезорганізації діяльності підприємства, якій базується на ознаках та виявах патології в управлінні підприємством (з локалізацією за функціональними підсистемами та функціями управління), надано Г.В. Козаченко [11]: дезорганізаційні явища, дезінтеграція, дисфункція. Виходячи з результатів цих напрацювань щодо масштабу дезорганізації діяльності, опис масштабу дезорганізації безпекозабезпечувальної діяльності підприємства надано у такий спосіб (табл. 1).

Таблиця 1. Масштаб дезорганізації безпекозабезпечувальної діяльності підприємства

Характеристика масштабу	Вияв ознак дезорганізації	Масштаб дезорганізації
Дезорганізаційні явища	Помірний, має одиничний характер, спостерігається у виконанні окремих робіт, дій та дій, наслідки порушень незначним чином позначаються на економічній безпеці підприємства	Дезорганізація не має системного характеру і в цілому представлена несистемними помилками у безпекозабезпечувальній діяльності, які можна швидко та без додаткових ресурсів усунути. Реалізація функцій системи економічної безпеки (виконання робіт, дій, процесів, поведінка та взаємодія працівників) в цілому відповідають спроектованій системі економічної безпеки
Дезорганізаційна ситуація	Зустрічається доволі часто при виконанні більшості функцій системи, набуває майже системного характеру. Наслідки порушень помітно позначаються на економічній безпеці підприємства, для усунення їхніх наслідків необхідно залучення окремих видів відповідних ресурсів та резервів	Помітне зменшення якості виконання робіт, дій, процесів, які формують зміст функцій системи економічної безпеки підприємства, що створює підстави для конфліктів у взаємодії співробітників при забезпеченні економічної безпеки підприємства. Дезорганізація поступово набуває системного характеру, що зумовлено зростаючими порушеннями якості взаємодії між елементами системи економічної безпеки підприємства, що потребує аналізу причин їхнього виникнення
Стан дезорганізації	Яскраво виражений, має системний характер, спостерігається у виконанні практично всіх робіт та дій. Наслідки порушень значною мірою послаблюють економічну безпеку підприємства	Виникають суттєві розузгодження і навіть суперечності у виконанні заходів із забезпечення економічної безпеки підприємства, що є наслідком втрати системності та керованості безпекозабезпечувальної діяльності підприємства. Недотримання правил здійснення безпекозабезпечувальної діяльності через їхню невідповідність реальним умовам з часом може привести до повного вихолощення її змісту

Джерело: Власна розробка авторів

Висновки

Економічна безпека підприємства є результатом його безпекозабезпечувальної діяльності, виникнення якої зумовлено ускладненням умов діяльності сучасних підприємств, усвідомленням важливості для їхньої діяльності економічної безпеки, необхідністю її забезпечення на постійній системній основі.

Безпекозабезпечувальна діяльність підприємства є результатом об'єктивізації спроектованої системи економічної безпеки підприємства. Така система уособлює дії, правила та якість взаємодії суб'єктів забезпечення економічної безпеки, які мають знайти реальне втілення у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства.

Безпекозабезпечувальній діяльності підприємства притаманна дезорганізація, яка виникає головним чином через незбіг спроектованої та об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства та динамічний активний та живий характер об'єктивізованої системи.

Незбіг спроектованої та об'єктивізованої системи економічної безпеки підприємства зумовлений принципово різним характером цих систем. Саме завдяки цьому повністю подолати дезорганізацію у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства неможливо, вона завжди буде присутньою, але інша справа, в якому масштабі.

Abstract

Enterprise's security-providing activity of the is the result of embodiment of enterprise's economic security designed system. Such system embodies rules of interaction between subjects of providing enterprise economic security.

Designed and embodied systems of enterprise economic security do not coincide in the practice of security-providing activity. This fact is due to principally different character of such systems.

Designed system of enterprise economic security is "hard" system, because it is designed with some assumptions that are not completely correct in the practice of security-providing activity at the enterprise.

Embodied system of enterprise economic security is "soft" system that means existence of some processes in enterprise's security-providing activity of the enterprise that are hardly (sometimes impossible) formalized and due to this fact are hardly shown in designed system. Embodied system of enterprise economic security is active "living" dynamical system, and that is why it may contain deviations from designed system of enterprise economic security. Such deviations are stable and they are the main reason of disorganization in enterprise's security-providing activity.

Disorganization in enterprise's security-providing activity decreases its quality, makes shifts in accents of such system functioning, causes to dysfunctions of embodied system. All these facts cause to making security-providing activity with a significant gap from designed system of enterprise economic security.

Scale and stability of embodied enterprise's economic security system deviations from designed system are able to deform and distort enterprise's security-providing activity and ruin it.

There are some attributes of disorganization in security-providing activity enterprise's considered in the article.

JEL Classification: D23, M10, P49.

Список літератури:

1. Ілляшенко О.В. Механізми системи економічної безпеки підприємства [монографія] / О.В. Ілляшенко. Харків: Мачулін, 2016. 504 с.
2. Пригожин А.И. Дезорганизация: причины, виды, преодоление / А.И. Пригожин. М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. 402 с.
3. Комаров С.В. Организационная патология с точки зрения социолога, менеджера и консультанта по управлению / С.В. Комаров, С.И. Кордон // Социс. 2000. №1. С. 44-50.
4. Плешакова Е.Ю. Изменение патологий менеджмента в зависимости от стадии жизненного цикла организации / Е.Ю. Плешакова // Современный менеджмент: проблемы и перспективы. Сб. науч. тр. СПбГУ. СПб: СПбГУ, 2015. С. 111-115.
5. Цветков А.Н. Анализ патологий менеджмента на стадиях жизненного цикла организации / А.Н. Цветков, Е.Ю. Плешакова // Учет. Анализ. Аудит. – 2015. №5. С. 27-37.
6. Цветков А.Н. Оценка патологичности менеджмента / А.Н. Цветков // Вестник ИНЖЭКОН. Сер.: Экономика. 2013. Вып. 1(60). С. 95-101.
7. Checkland P. Soft systems methodology in action / P. Checkland, J. Scholes. Chichester, GB: John Wiley & Sons, 1990.
8. Salner M. Beyond Checkland & Scholes: Improving SSM [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/228962651_Beyond_Checkland_Scholes_Improving_SSM.
9. Maturana H. R. Autopoiesis and Cognition: The Realization of Living / H.R. Maturana, F.G. Varela. Dordrecht: Reidel, 1980. – 514 p.
10. Козаченко Г.В. Дезорганізація управління підприємством: сутність та характеристики / Г.В. Козаченко // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. 2008. №2(12). С. 134-139.
11. Козаченко Г.В. Організація та дезорганізація діяльності підприємства: взаємозумовленість та взаємозв'язок / Г.В. Козаченко // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2017. №1. С. 58-63.
12. Козаченко Г.В. Патологія управління підприємством / Г.В. Козаченко // Управління розвитком. Зб. наук праць Харківського національного університету. 2008. №17. С. 80-82.

References:

1. Ilyashenko, O.V. (2016). Mekhanizmy systemy ekonomichnoyi bezpeky pidpriyemstva [Mechanisms of the system of enterprise economic security]. Kharkiv: Machulin [in Ukrainian].
2. Prigozhin, A.I. (2007). Dezorganizatsiya: prichiny, vidy, preodoleniye [Disorganization: reasons, types, overcoming]. M.: Alpina Biznes Buks [in Russian].
3. Komarov, S.V. (2000). Organizatsionnaya patologiya s tochki zreniya sotsiologa, menedzhera i konsultanta po upravleniyu [Organizational pathology from the point of view of sociologist, manager and consultant on a management]. Sotsis – Socis, 1, 44-50 [in Russian].
4. Pleshakova, E.Yu. (2015). Izmenenie patologiy menedzhmenta v zavisimosti ot stadii zhiznennogo tsikla organizatsii [Change of management pathologies depending on the stage of life cycle of organization]. Sovremennyy menedzhment: problemy i perspektivy. Sb. nauch. tr. SPBGU – Collection of scientific works of Saint Petersburg State university, 111-115 [in Russian].
5. Tsvetkov, A.N. & Pleshakova, E.Yu. (2015). Analiz patologiy menedzhmenta na stadiyakh zhiznennogo tsikla organizatsii [Analysis of management pathologies on the stages of life cycle of organization]. Uchet. Analiz. Audit – Account. Analysis. Audit, 5, 27-37 [in Russian].

6. Tsvetkov, A.N. (2013). Otsenka patologichnosti menedzhmenta [Estimation of pathological character of management]. Vestnik INZhEKON – Bulletin of the Saint Petersburg State engineering economical University, 1(60), 95-101 [in Russian].
7. Checkland, P. (1990) Soft systems methodology in action. Chichester, GB: John Wiley & Sons [in English].
8. Salner, M. Beyond Checkland & Scholes: Improving SSM. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/228962651_Beyond_Checkland_Scholes_Improving_SSM [in English].
9. Maturana, H.R. & Varela, F.G. (1980). Autopoiesis and Cognition: The Realization of Living. Dordrecht: Reidel [in English].
10. Kozachenko, H.V. (2008). Dezorhanizatsiya upravlinnya pidpryyemstvom: sutnist ta kharakterystyky [Disorganization of managing an enterprise: essence and features]. Visnyk Donbaskoyi derzhavnoyi mashynobudivnoyi akademiyi – Bulletin of the Donbas state machine-building academy, 2(12), 134-139 [in Ukrainian].
11. Kozachenko, H.V. (2017). Orhanizatsiya ta dezorhanizatsiya diyalnosti pidpryyemstva: vzayemozumovlenist ta vzayemozvyazok [Organization and disorganization of an enterprise activity: interconditionality and intercommunication]. Ekonomichnyy zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu – Economic magazine of the Odessa polytechnic university, 1, 58-63 [in Ukrainian].
12. Kozachenko, H.V. (2008). Patolohiya upravlinnya pidpryyemstvom [Pathology of managing an enterprise]. Upravlinnya rozvytkom. Zb. nauk prats Kharkivskoho natsionalnoho universytetu Management of development – Collection of scientific works of the Kharkiv national university, 17, 80-82 [in Ukrainian].

Надано до редакційної колегії 02.06.2017

Козаченко Ганна Володимирівна / Kozachenko Ganna Volodymyrivna
AVKozachenko2016@gmail.com

Вахлакова Вікторія Володимирівна / Vahlakova Viktoriy Volodymyrivna
VahlakovaVV@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Деорганізація безпеко-забезпечувальної діяльності підприємства: ознаки та причини [Електронний ресурс] / Г. В. Козаченко, В. В. Вахлакова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2017. – № 3 (31). – С. 27-34. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opi.ua/files/archive/2017/No3/27.pdf>